



Monikulttuurisen hoitotyön tutkimusten menetelmät

Sovellettu systemoitu kirjallisuuskatsaus

Hoitotyön koulutusohjelma,
sairaanhoitaja
Opinnäytetyö
30.11.2009

Ilona Rikkinen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Hoitotyön koulutusohjelma	Sairaanhoitaja	
Tekija/Tekijät		
Ilona Rikkinen		
Työn nimi		
Monikulttuurisen hoitotyön tutkimusten menetelmät; sovellettu systemoitu kirjallisuuskatsaus		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	marraskuu 2009	22 + 1 liite
TIIVISTELMÄ		
<p>Opinnäytetyö on osa Metropolia Ammattikorkeakoulun "Lokaali- ja globaali kehitys sosiaali- ja terveysalalla" -projektia eli LOG-Sote -projektia. Projektin tarkoituksena on laajentaa hoitotyöntekijöiden kykyä kohdata ja hoitaa muista kulttuureista tulevia asiakkaita. Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa monikulttuurisen hoitotyön tutkimisessa käytettyjä tiedonhankinta- ja analyysimenetelmiä. Tavoitteena tutkimuksessa on tuottaa hoitotyöntekijöille ja tutkijoille sekä opiskelijoille tietoa siitä millä menetelmillä kulttuurista hoitotyötä on tutkittu ja miten artikkeleissa on tutkimusten luotettavuutta kuvattu. Tutkimuskysymyksiä työssäni on kaksi; Millä menetelmin monikulttuurista hoitotyötä on tutkittu? Miten monikulttuurisen hoitotyön tutkimisessä käytettyjen menetelmien luotettavuutta on kuvattu?</p> <p>Työ on tehty sovelletun systemaattisen kirjallisuuskatsauksen menetelmällä. Aineisto työhön muodostui suomen ja englenninkielisistä artikkeleista. Aineisto on analysoitu sovelletulla sisällönanalyysillä induktiivisesti, hakien vastausta tutkimuskysymyksiin.</p> <p>Tutkimusten mukaan erityyppiset haastattelut ovat selvästi yleisin tiedonhankintamenetelmä. Muita käytettyjä menetelmiä ovat sekä lomakekyselyt että kirjalliseen materiaaliin perehtyminen. Kaikki menetelmät on todettu luotettaviksi, joskin jokaiseen sisältyy myös ongelmia. Monikulttuurisuutta tutkittaessa tutkijan onkin kiinnitettävä erityistä huomiota tiedonhankintamenetelmään, jotta tutkimustuloksista tulisi luotettavia. Yleisimmin käytetty aineistonanalysointimenetelmä on sisällönanalyysi, johtuen haastatteluiden yleisyydestä tiedonhankintamenetelmänä.</p> <p>Tutkimukset keskittyvät pääsääntöisesti hoitotyön tekijöisen ja opiskelijoiden osaamiseen ja mielipiteisiin. Jatkossa maahanmuuttajataustaisten henkilöiden mielipiteisiin ja toiveisiin tulisi kiinnittää huomiota. Kehityshaasteeksi monikulttuurisen hoitotyön tutkimukseen ehdotan maahanmuuttajataustaisiin henkilöihin keskittynyttä tutkimusta, jolla selvitetäisiin mitä mieltä he ovat saamastaan hoidosta ja mitä he toivoisivat hoitotyöntekijöiltä. Hoitohenkilökunnan olisi tärkeä tietää millaisia toiveita ja mielipiteitä asiakkailta on heidän toiminnastaan, jotta hoitotyötä voitaisiin kehittää tulevaisuudessa paremmin monikulttuurisuutta tukevaksi.</p>		
Avainsanat		
monikulttuurisuus, hoitotyö, tutkimusmenetelmät, maahanmuuttajataustainen henkilö		

Degree Programme in		Degree
Nursing and Health Care		Bachelor of Health Care
Author/Authors		
Ilona Rikkinen		
Title		
Literature Review of the Research Methods in Multicultural Health Care Work		
Type of Work	Date	Pages
Final Project	November 2009	22 + 1 appendix
<p>ABSTRACT</p> <p>This study was part of the LOG-Sote project by the Helsinki Metropolia University of Applied Sciences, Finland. The objective of the project is to enhance the health care workers ability to face patients with different cultural backgrounds. As part of this project, explored the research methods used in studying multicultural health care.</p> <p>My final project was a systematic literature review. My source material was compiled using material both Finnish and English. Then the contents of the source material were analyzed by the methods as inductive content analysis, searching answers for the questions I asked in my final project.</p> <p>As a result of my study, I found that the most common method of studying multicultural health care work was interviewing people in these situations. Other methods were different forms of questionnaires and literature reviews. I found all of these methods to be valid, although each of them included some reservations about credibility. When studying multicultural situations, the researcher should pay attention to the research methods in order to assure the credibility of the results. Moreover, I found content analysis to be the most common method of analyzing the research material. This is due to the generality of interview studies.</p> <p>As a conclusion of my study I found that, in the current situation, most of the studies in the field of multicultural health care are focused on the competence of the nursing staff and students. I suggest that the opinions of people with different cultural backgrounds should be paid more attention to in future. In order to develop the health care work to become more multicultural, it is of high importance that the health care staff knows the opinions and wishes of the patients from different cultural backgrounds.</p>		
Keywords		
multicultural, nursing, research methods		

SISÄLLYS

1	Johdanto	1
2	Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	3
2.1	Maahanmuuttajataustainen henkilö ja Monikulttuurisuus hoitotyössä	3
2.2	Laadullisesta ja määrällisestä tutkimuksesta	4
2.3	Aineistonkeruun menetelmistä	5
2.4	Analyysimenetelmistä	6
2.5	Hoitotiede ja tutkimus	7
3	Tavoite, tarkoitus ja tutkimuskysymykset	8
4	Sovellettu systemoitu kirjallisuuskatsaus menetelmänä	8
5	Aineiston haku ja valinta	10
6	Opinnäytetyön analyysin kuvaus	12
7	Tulokset	12
7.1	Monikulttuurisen hoitotyön tutkimuksessa käytetyt tiedonkeruumenetelmät	12
7.2	Monikulttuurisen hoitotyön tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät	13
7.3	Kuvauksia tutkimusten luotettavuudesta	14
7.4	Opinnäytetyön luotettavuus	15
7.5	Opinnäytetyön eettisyys	16
8	Pohdinta	17
	LÄHTEET	19

1 JOHDANTO

Euroopan yhdyttyessä ihmisten on entistä helpompi liikkua maasta toiseen, lisäksi maailmanpoliittinen tilanne vaatii ottamaan vastaan pakolaisia Euroopan ulkopuolelta. Vuonna 2007 Suomeen muutti 26 029 henkilöä. Suomesta taas muutti 12 443. Heistä 860 oli turvapaikanhakijoita, joille myönnettiin joko turvapaikka tai oleskelulupa. 961 turvapaikanhakijaa käännytettiin takaisin. Lisäksi Suomi ottaa vuosittain vastaan tietyn määrän pakolaisia. Heitä kutsutaan kiintiöpakolaisiksi ja vuonna 2007 Suomeen otti heitä vastaan 750. Yhteensä Suomeen saapui 1793 turvapaikanhakijaa ja pakolaista, jotka saivat jäädä maahan. Maahanmuuttajien määrä Suomessa on kasvanut vuosittain vuodesta 1995 saakka. (Tilastokeskus 2009.) Vuoden 2007 lopussa Suomessa asui vakinaisesti noin 132 000 ulkomaalaista. Heistä eniten on venäjän, viron ja ruotsin kansalaisia. (Maanmuuttovirasto 2009.) Koska maastamuutto on huomattavasti maahanmuuttoa pienempää kasvaa Suomen väkiluku jatkuvasti nimenomaan maahanmuuttajien toimesta. Suomessa on näin ollen entistä enemmän ulkomaalaisia ihmisiä, jotka tarvitsevat myös sosiaali- ja terveysalan palveluita (Maahanmuuttovirasto 2009). Maahanmuuttajilla on myös lain nojalla yhtäläinen oikeus saada palveluita niin sosiaali- kuin terveydenhuoltoalalla. (Finlex 2009.) Tästä syystä on erityisen tärkeää että maahanmuuttajatyöhön kiinnitetään huomiota hoitoalalla. Tämän vuoksi on myös tärkeää tietää miten monikulttuurista hoitotyötä on tutkittu ja millaisia tuloksia näillä tutkimuksilla on saatu.

Suomea uhkaa lähitulevaisuudessa työvoimapula. Tämän vuoksi suomalaiset ovat alkaneet markkinoida Suomea maailmalla hankkiakseen koulutettua työvoimaa. Näin ollen tulevaisuudessa Suomeen on tulossa entistä enemmän maahanmuuttajia myös työn perässä. (Tiainen 2009.) Pian joudumme tilanteeseen, jossa maahanmuuttaja ei ole vain asiakas vaan myös työtoveri niilläkin aloilla, joilla tällaista asetelmaa ei vielä ole. Hoitotyössäkin maahanmuuttajataustaiset työntekijät ovat vielä pieni vähemmistö. Nyt olisikin erittäin tärkeää kiinnittää huomiota siihen miten näitä ihmisiä kohtelemme. Kulttuurisesta näkökulmasta tehdyissä hoitotieteellisissä tutkimuksissa Suomessa ei kiinnitetä riittävästi huomiota maahanmuuttajatyöhön (Juntunen 2002). Maailmalla taas tähän on alettu kiinnittää huomiota, jopa niin paljon että aihealueelle on luotu oma lehti *Journal of Transcultural nursing*.

Opinnäytetyöni kuuluu Metropolia ammattikorkeakoulun työelämälähtöiseen kehityshankkeeseen Lokaali ja globaali kehitys sosiaali- ja terveysalalla. Hanke tunnetaan myös nimellä LOG-Sote -projekti. Projektin tarkoituksena on selvittää ja laajentaa lokaalia ja globaalia kehitystä sosiaali- ja terveysalalla Suomessa, erityisesti pääkaupunkiseudulla. Projekti suuntautuu hoitohenkilökunnan asenteisiin sekä keinoihin vaikuttaa niihin maahanmuuttajatyössä. Lisäksi projektissa käsitellään sitä mitkä ovat tutkimusten mukaan hyviä käytänteitä ja miten maahanmuuttajatyötä Suomessa voitaisiin kehittää. Projektin tavoitteena on pitkällä tähtäimellä muuttaa ja kehittää kulttuurista hoitotyötä pääkaupunkiseudulla ja koko Suomessa. (Liinamo 2008.)

Opinnäytetyöni on sovellettu systemoitu kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoitus on kartoittaa monikulttuurisen hoitotyön tutkimuksessa käytettyjä menetelmiä ja niiden luotettavuutta. Tavoitteena tutkimuksessa on tuottaa hoitotyöntekijöille ja tutkijoille sekä opiskelijoille tietoa siitä millä menetelmillä kulttuurista hoitotyötä on tutkittu ja miten artikkeleissa on tutkimusten luotettavuutta kuvattu. Tutkimuskysymyksiä työssäni on kaksi; Millä menetelmin monikulttuurista hoitotyötä on tutkittu? Miten monikulttuurisen hoitotyön tutkimisessa käytettyjen menetelmien luotettavuutta on kuvattu?

2 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET

2.1 Maahanmuuttajataustainen henkilö ja Monikulttuurisuus hoitotyössä

Maahanmuuttajataustaiseksi henkilöksi kutsutaan ulkomailta toiseen maahan pysyvässä asumistarkoituksessa muuttanutta henkilöä. Maahanmuuttajataustainen henkilö voi olla pakolainen, turvapaikanhakija, siirtolainen tai paluumuuttaja. Muita nimityksiä maahanmuuttajataustaiselle henkilölle ovat maahanmuuttaja, ulkomaalaistaustainen henkilö tai uussuomalainen. (Salmenkangas 2006.) Maahanmuuttajataustaiset henkilöt edustavat Suomessa omaa kulttuuriperinnettään, mutta he asettuvat Suomeen ja ovat muuttonsa jälkeen osa väestöämme Suomessa. Muutto- ja sopeutumisprosessi on usein pitkä ja se edellyttää myös Suomelta ja suomalaisilta tiettyä asioita, kuten tasavertaisten yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien antamista. Tullessaan Suomeen maahanmuuttajataustaisilla henkilöillä on niin hyviä kuin huonoja kokemuksia, jotka joko edistävät tai heikentävät tätä sopeutumisprosessia. (Kyllönen-Saarnio - Nurmi 2005.)

Kulttuurisella hoitotyöllä tarkoitetaan työskentelyä maahanmuuttajataustaisen henkilöiden parissa. Asiakaspalvelutyössä sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla, niin kuin muillakin asiakaspalvelualoilla, tulee vastaan moniin eri etnisiin ryhmiin kuuluvia asiakkaita (Räty 2002). Hoitotyöntekijän kulttuurista kompetenssia eli kulttuurista osaamista tarvitaan nimenomaan siinä että hoitotyöntekijä voi olla luontevassa dialogisessa hoitosuhteessa myös vierasta kulttuurista taustaa edustavan asiakkaan kanssa (Ikonen 2007). Tämä kulttuurinen osaaminen alkaa kehittyä jo opiskeluaikana, ja siihen on ainakin sairaanhoitajien koulutuksessa panostettu (Ketola 1995). Työntekijät eivät välttämättä asennoidu samalla tavalla maahanmuuttajataustaiseen ja suomalaiseen asiakkaaseen. Asenteiden vuoksi maahanmuuttajataustaisen henkilöiden kohtelu on huonompaa alkuperäiseen väestöön nähden. Maahanmuuttajataustaisia on helppo kohdella huonommin kuin alkuperäistä suomalaista väestöä, koska he eivät välttämättä tunne suomalaista palvelujärjestelmää ja lainsäädäntöä eivätkä tiedä oikeuksistaan. Erityisiä haasteita kulttuurisessa hoitotyössä ovat asenteiden lisäksi kieliongelmat ja erilaiset tavat ja käyttäytymissäännöt. Kielitaidon puuttuminen vaikeuttaa tiedon ja avun hakemista ja saamista konkreettisesti. (Kyllönen-Saarnio - Nurmi 2005.) Suomalaisen lainsäädännön mukaan maahanmuuttajataustaisella henkilöllä on oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita omalla kielellään yhtäläisesti alkuperäisen väestön

kanssa. (Finlex 2009). Tulkkien käyttöön liittyy kuitenkin monia esteitä, kuten määrärahojen niukkuus ja asiakaspalveluhenkilökunnan asenteet. Ajoittain asiakas voi myös ilmaista, ettei halua tulkkia paikalle. Tarvittaessa voidaan kommunikaatiossa käyttää apuna nonverbaalista viestintää. Valitettavasti tällöinkin kommunikoinnissa voi olla ongelmia, sillä eleet ovat osittain kulttuuriin sidonnaisia ja näin ollen erilaisia eri kulttuurista tulevien välillä. (Kyllönen-Saarnio - Nurmi 2005.)

2.2 Laadullisesta ja määrällisestä tutkimuksesta

Tutkimusmenetelmiä on monia erilaisia. Karkein jako on laadullisten ja määrällisten tutkimusmenetelmien välillä, tosin osa tutkimusmenetelmistä voi olla niin laadullisia kuin määrällisiäkin tutkimuksia riippuen siitä miten tutkimus on toteutettu. (Aaltola - Valli 2007.) Laadullisen tutkimuksen ja määrällisen tutkimuksen välillä onkin vastakkainasettelu. Toisaalta laadullinen ja määrällinen tutkimus täydentävät toisiaan toisaalta ne poissulkevat toisiaan. (Tuomi - Sarajärvi 2002.) Menetelmän valintaan vaikuttaa tutkimuksen aihe, aikataulu, budjetti sekä tutkimuskohteen luonne (Heikkilä 2008). Usein tutkimusstrategian ja tutkimusmetodin yhteensovittamisessa ja valinnassa tutkimuskysymys ja sen asettelu ovat ratkaisevassa asemassa. (Metsämuuronen 2008.)

Määrällisellä tutkimuksella eli kvantitatiivisella tutkimuksella selvitetään lukuihin ja prosentiosuuksiin liittyviä kysymyksiä, joten sitä voidaan kutsua myös tilastolliseksi tutkimukseksi. Kvantitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää määritellä käsitteistö ja suunnitella aineiston keruu hyvin. Määrällisen tutkimuksen aineisto perustuu tilastolliseen analyysiin, jossa saatuja tuloksia kuvaillaan erilaisin taulukoin ja prosentein. (Hirsjärvi - Remus - Sajavaara 2007.) Tällainen tutkimus vaatii suuren ja edustavan otoksen, joten aineiston keruussa käytetään yleensä standardoituja tutkimuslomakkeita. Aineistot voidaan kerätä myös aiemmista tutkimuksista, rekistereistä, tietokannoista tai tilastoista. (Heikkilä 2008.) Kvantitatiivisissa tutkimuksissa on keskeistä huomioida edellisten samankaltaisten tutkimusten johtopäätökset ja aiemmin esitetyt teoriat sekä esittää niiden pohjalta omia hypoteeseja. (Hirsjärvi - Remus - Sajavaara 2007.)

Kvalitatiiviset eli laadulliset tutkimukset toteutetaan luonnollisissa olosuhteissa. (Metsämuuronen 2008.) Kvalitatiiviselle tutkimukselle on tyypillistä se että tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista ja aineisto kerätään luonnollisissa tilanteissa ihmisen

toimesta. Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kohteen tutkiminen on mahdollisimman kokonaisvaltaista ja siinä huomioidaan arvot, jotka tutkittavaa ilmiötä muokkaavat. Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä voidaan pitää tosiasioiden löytämistä tai paljastamista enemmän kuin jo olemassa olevien väittämien todentamista. (Hirsjärvi - Remus - Sajavaara 2007.) Kvalitatiivinen tutkimusote on suositeltavaa silloin kun tarkoitus on tutkia luonnollisia tilanteita (Metsämuuronen 2008). Laadullisen tutkimuksen tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä ja tutkimuksen kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Aineiston tulkinnassa tyypillisesti kvalitatiivisessa tutkimuksessa käytetään yleensä induktiivista analyysiä ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina. (Hirsjärvi - Remus - Sajavaara 2007.) Aineiston riittävyys on yleensä ratkaistavissa saturaation eli kylläntymisen kautta. Tässä ajatuksena on että kun aineistosta ei enää nouse uusia asioita esiin aineisto on riittävä. (Tuomi - Sarajärvi 2002.)

2.3 Aineistonkeruun menetelmistä

Aineistoa sekä laadulliseen että määrälliseen tutkimukseen voidaan kerätä usealla eri menetelmällä. Näitä menetelmiä ovat haastattelu, havainnointi, kirjalliseen materiaaliin perehtyminen ja lomakekysely. Kysely on enemmän määrälliseen tutkimukseen suuntautuva menetelmä, kun taas haastattelu, havainnointi ja kirjalliseen materiaaliin perehtyminen ovat laadulliseen tutkimukseen suuntautuvia aineistonkeruumenetelmiä.

Haastattelu on aina henkilökohtainen tilanne, jossa haastateltava ja haastattelija ovat suullisessa kontaktissa. Siinä on mahdollisuus selventää ja tarkentaa kysymyksiä, minkä vuoksi haastattelun onkin joustavin aineistonkeruumenetelmä. Kysymysten järjestystä voi muokata haastattelun aikana, kunhan kaikki kysymykset tulee esitettyä, mikä tekee haastattelusta vielä joustavampaa. (Tuomi - Sarajärvi 2002.) Haastattelutapoja on myös monia. Haastattelutilanne voi olla yksilö-, ryhmä- tai lomakehaastattelu. Lisäksi haastattelu voi olla strukturoitu, puolistrukturoitu tai avoin haastattelu. (Metsämuuronen 2008.) Yhteisen kielen löytäminen voi kuitenkin muodostua haastattelun ongelmaksi etenkin maahanmuuttajataustaisten henkilöiden parissa. Vaikka yhteinen kieli löytyisikin, usein jompikumpi ei puhu valittua kieltä sujuvasti. Tällaisessa tilanteessa ei haastattelija ja haastateltu voi olla varma tuleeko täysin ymmärretyksi, joten haastattelun tulokset voivat vääristyä. (Kyllönen-Saarnio – Nurmi 2005.)

Havainnointi on tutkijalta enemmän tai vähemmän objektiivista toimintaa, jonka sijainnin määrittelee tutkimuksen kohde sekä tutkimusmenetelmä. Tutkija käyttää kaikkia aistejaan havainnoidessaan tilanteita. Havainnointi voidaan jakaa pääsääntöisesti neljään eriasteiseen osallistumiseen; havainnointi ilman osallistumista, osallistuva havainnointi, osallistuja havainnoijana ja täydellinen osallistuja. (Metsämuuronen 2008.) Havainnointi on yleisen mielipiteen mukaan haastattelun ohella toinen laadullisessa tutkimuksessa yleisesti käytetty tiedonkeruumenetelmä. Havainnoimalla saadaan usein monipuolisempaa tietoa tutkimuskohteesta, kuin muilla menetelmin. (Tuomi - Sarajärvi 2002.)

2.4 Analyysimenetelmistä

Aineiston analysointiin on monia menetelmiä. Karkein jako voidaan tehdä selittämiseen pyrkivien ja ymmärtämiseen pyrkivien menetelmien välille. Selittämisen pyrkivät analyysimenetelmät ovat usein tilastollisia eli määrälliseen tutkimukseen paremmin sopivia. Ymmärtämiseen pyrkivät menetelmät taas ovat laadulliseen tutkimukseen paremmin soveltuvia menetelmiä. Tutkijan tulisi valita sellainen menetelmä analysoida aineistoa joka vastaa parhaiten tutkimustehtävää ja jolla saadaan parhaiten vastaus tutkimuskysymyksiin. Tämä valinta ei ole helppo, sillä etenkin laadullisia analyysimenetelmiä on paljon ja tarkkoja rajoja ei näiden menetelmien välillä ole.

Yleisin laadullinen analyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysiä voidaan pitää laadullisen analyysin perusmenetelmänä, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisissa tutkimuksissa. Analyysillä pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Sisällönanalyysi voi olla aineistolähtöinen, teoriaohjaava tai teorialähtöinen (Tuomi – Sarajärvi 2002). Sisällönanalyysi voidaan luokitella myös induktiiviseksi tai deduktiiviseksi. Tässä luokittelussa induktiivinen tarkoittaa aineistolähtöistä ja deduktiivinen johonkin aikaisempaan käsitejärjestelmään perustuvaa sisällönanalyysiä. (Kyngäs - Vanhanen 1999) Tavallisimmat muista laadullisista analyysimenetelmistä ovat teemoittelu, tyypittely, sisällönerittely, diskurssianalyysi ja keskusteluanalyysi. Näitä muita analyysimenetelmiä voidaan myös pitää sisällönanalyysin eri variaatioina.

Tilastollisia analyysimenetelmiä ovat muun muassa keskiarvojen vertailu ja frekvenssiaineistojen analyysi. Kaikki tilastollinen analysointi perustuu

tietokonepohjaiseen tilasto-ohjelmaan ja raportoitaessa tilastollisen analyysin tuloksia käytetään apuna taulukoita ja diagrammeja. Tilastollinen analyysi on huomattavasti laadullista analyysiä kaavamaisempaa. Myös laadullista aineistoa voidaan analysoida tilastollisesti. (Nummenmaa – Konttinen – Kuusinen – Leskinen 1997.)

2.5 Hoitotiede ja tutkimus

Käytännön hoitotyö perustuu tutkittuun tietoon ja ammatilliseen kokemukseen sekä yhdessä sovittuihin käytäntöihin. Jotta tutkittua tietoa saadaan, tarvitaan hoitotiedettä, jonka tarkoituksena on tuottaa tutkittua tietoa ja teorioita hoitotyön tekijöiden käytettäväksi. Hoitotiede on tieteenalana vielä nuori ja kehittyy koko ajan. Tällä hetkellä hoitotiede on vielä kaukana käytännön hoitotyöstä, mutta ilman hoitotiedettä ei käytännön hoitotyökään kehity. (Eriksson - Isola - Kyngäs - Leino-Kilpi - Lindström - Paavilainen - Pietilä - Salanterä - Vehviläinen-Julkunen - Åstedt-Kurki 2008.) Hoitotieteellisiä tutkimusta tarvitaan, jotta voitaisiin kehittää käytännön hoitotyötä (Juntunen 2002).

Hoitotieteellisessä tutkimuksessa käytetyimpiä tutkimusstrategioita eli tutkimustyyppejä ovat diskurssianalyysi, etnografinen tutkimus, toimintatutkimus, elämäkertatutkimus, grounded theory -menetelmä, fenomenografia ja keskusteluanalyysi kvalitatiivisista tutkimustyypeistä ja kokeellinen tutkimus ja survey -tutkimus kvantitatiivisista tutkimustyypeistä. Lisäksi hoitotieteessä käytetään myös tapaustutkimusta, joka voi olla sekä laadullinen että määrällinen tutkimus. (Hirsjärvi - Remus - Sajavaara 2007.) Tällä hetkellä yleisimmin käytetty ja parhaiten omaksuttu hoitotyön kulttuurin tutkimisen lähtökohtainen menetelmä on etnografinen tutkimus, joka on laadullinen tutkimusstrategia. Kyseistä menetelmää on hoitotieteessä sovellettu pyrkimyksenä kehittää uusia joustavia tutkimusmetodeita, jotka soveltuvat entistä paremmin hoitotyön kulttuurisuuden tutkimiseen. (Niemi - Paasivaara 2008.)

Eri maissa ja kulttuureissa on erilaisia hoitotyön keinoja ja menetelmiä sekä hoitamisen ilmenemismuotoja. Tämän vuoksi on kulttuurisen hoitotyön tutkiminen lisääntynyt viime aikoina. Suomessa kuitenkin on toistaiseksi keskitytty vain oman hoitoympäristömme kulttuurin tutkimiseen ja monikulttuurisuus on jäänyt hyvin vähälle tutkimiselle. (Juntunen 2002.) Hoitotieteessä on myös kehitetty erilaisia teorioita monikulttuurisen hoitotyön pohjaksi. Näitä teorioita käytetään niin monikulttuurisen

hoitotyön opetuksessa kuin käytännön hoitotyössä, jossa ollaan tekemisissä maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kanssa. Hoitotieteellisessä tutkimuksessa onkin tärkeitä myös testata ja kehittää näitä teorioita, jotta monikulttuurinen hoitotyö helpottuisi. (Daly - Jackson 2003.) Kehityksen myötä myös kulttuurisuuteen liittyvä käsitteistö on laajentunut ja muuttunut. Tämä muutos jatkuu edelleen ja tuskin pysähtyykään koskaan. Näin ollen on hyvä määritellä hoitotieteellisissä tutkimuksissa huolella mitä termeillä tarkoitetaan. (Ikonen 2007.)

3 TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tarkoitus on kartoittaa monikulttuurisen hoitotyön tutkimusmenetelmiä ja niiden luotettavuutta. Tavoitteena tutkimuksessa on tuottaa hoitotyöntekijöille ja tutkijoille sekä opiskelijoille tietoa siitä millä menetelmillä kulttuurista hoitotyötä on tutkittu ja miten artikkeleissa on tutkimusten luotettavuutta kuvattu. Tutkimuskysymyksiä työssäni on kaksi; Millä menetelmin monikulttuurista hoitotyötä on tutkittu? Miten monikulttuurisen hoitotyön tutkimisessa käytettyjen menetelmien luotettavuutta on kuvattu?

4 SOVELLETTU SYSTEMOITU KIRJALLISUUSKATSAUS MENETELMÄNÄ

Opinnäytetyöni on tehty sovelluksella systemoidusta kirjallisuuskatsauksesta. Systemaattisella kirjallisuuskatsauksella tarkoitetaan tutkitun tiedon systemaattista eli järjestelmällistä arviointia jonkin tarkasti määritellyn tutkimuskysymyksen näkökulmasta (Salanterä - Hupli 2003). Se on tieteellinen tutkimusmenetelmä, jossa kerätään olemassa olevaa tietoa, arvioidaan tiedon laatua ja yhdistetään tuloksia jostakin rajatusta aiheesta kattavasti. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan koota, jäsentää ja arvioida systematisoimatonta tutkimustietoa, joka on jo olemassa. Systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa toimitaan ennalta määritetyn suunnitelman mukaisesti. (Kääriäinen - Lahtinen 2006.)

Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheet ovat tutkimussuunnitelman teko, alkuperäistutkimusten haku, alkuperäistutkimusten valinta, alkuperäistutkimusten laadun arviointi, alkuperäistutkimusten analysointi ja tulosten esittäminen. (Kääriäinen -

Lahtinen 2006.) Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ensimmäisessä ja tärkeimmässä vaiheessa laaditaan tutkimussuunnitelma, jossa määritellään systemaattisen kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymykset, menetelmät, strategiat alkuperäistutkimusten keräämiseksi sekä aineiston valintakriteerit. Tutkimuskysymyksissä määritetään ja rajataan se, mihin systemaattisella kirjallisuuskatsauksella pyritään vastaamaan ja ne määrittävät myös katsauksen tavoitteen. (Kääriäinen - Lahtinen 2006.) Tutkimuskysymysten asettamisen jälkeen pohditaan ja valitaan menetelmät katsauksen tekoon. Menetelmät käsittävät muun muassa hakutermien pohtimisen ja valinnan sekä tietokantojen valinnat. Mahdollisimman kattavan tiedon hankkimiseksi tietokantahaun lisäksi on hyvä käyttää myös manuaalista tiedon hakua (Johansson - Axelin - Stolt - Ääri 2007).

Systemaattiseen kirjallisuuskatsaukseen mukaan otettaville alkuperäistutkimuksille määritellään tarkat valintakriteerit ennen alkuperäistutkimusten valintaa. Valintakriteerit perustuvat tutkimuskysymyksiin ja voivat rajata esimerkiksi alkuperäistutkimuksen lähtökohtia ja tutkimuskohdetta. (Kääriäinen - Lahtinen 2006.) Hakujen kaikki vaiheet tulee tallentaa ja dokumentoida niin, että jokin toinen tutkimusryhmä pystyy toistamaan hakuprosessin ja artikkeleiden valinnan samalla tavoin (Salanterä - Hupli 2003). Systemaattisen kirjallisuuskatsaukseen hyväksyttävien ja hylättävien alkuperäistutkimusten valinta tapahtuu eri vaiheiden kautta. Valinta perustuu siihen vastaavatko hauissa saadut alkuperäistutkimukset asetettuja sisäänottokriteereitä.

Aineiston analysoinnin ja tulosten esittämisen tarkoituksena on vastata mahdollisimman kattavasti, ymmärrettävästi ja selkeästi tutkimuskysymyksiin. Analyysitavan valintaa määrittävät paitsi tutkimuskysymykset ja alkuperäistutkimusten luonne myös niiden lukumäärä ja laatu. (Kääriäinen- Lahtinen 2006.) Systemaattinen kirjallisuuskatsaus on luotettavimpia ja pätevimpiä tapoja yhdistää aikaisempaa tietoa. Sen avulla voidaan tuoda esille mahdolliset puutteet tutkimustiedossa, ehkäistä uusien tarpeettomien tutkimusten käynnistämistä, sekä osoittaa ja lisätä hoitotieteellisten alkuperäistutkimusten tarvetta. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen avulla voidaan siis koota, jäsentää ja arvioida olemassa olevaa systematisoimatonta tutkimustietoa. (Kääriäinen – Lahtinen 2006.)

5 AINEISTON HAKU JA VALINTA

Aineiston valinta on hyvin perustava osa sovellettua systemoitua kirjallisuuskatsausta. Jotta saataisiin mahdollisimman oikeaa tietoa, on ennen aineiston hakua määriteltävä kriteerit, jotka aineistolle asetetaan. Opinnäytetyöni aineistoksi kelpasivat 2000-luvulta olevat suomen- tai englanninkieliset tutkimusartikkelit, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Artikkelien tuli olla julkaistu hoitotyöhön liittyvissä julkaisuissa, mielellään hoitotieteellisissä lehdissä. Artikkeleiden taustalla olevien tutkimusten tuli olla joko eurooppalaisia tai helposti suomalaisen yhteiskuntaan sovellettavia. Artikkelien oli oltava satavilla kokonaisuudessaan.

Hakiessani aineistoa opinnäytetyötäni varten käytin Medic, Medline, CINAHL ja Arto-tietokantoja. Koetin tehdä hakuja mahdollisimman monipuolisesti kaikista näistä tietokannoista käyttäen useita eri hakutermejä. Haut alkoivat kuitenkin nopeasti toistaa samoja tuloksia. Lukiessani artikkeleiden otsikoita ja tiivistelmiä huomasin että hyvin monet artikkelit olivat vertailuja eri maiden monikulttuuristen hoitotyön käytäntöjen vertailuita. Tällaiset artikkelit eivät vastaa tutkimuskysymyksiini täysin enkä näitä artikkeleita kelpuuttanut opinnäytetyöni aineistoksi. Hakujeni tuloksiin tuli myös paljon aineistoa, joka ei vastannut opinnäytetyöhön määrittelemiäni kielellisiä tai ajallisia kriteereitä. Suurimmiksi karsintakriteereiksi muodostuivatkin juuri kieli ja julkaisuvuosi.

Tekemäni tietokantahaut ovat kuvattuna taulukossa 1. Taulukossa on ensimmäiseen sarakkeeseen kirjoitettuna käyttämäni tietokanta ja toiseen sarakkeeseen mitä hakusanoja olen käyttänyt. Kolmannessa sarakkeessa on se kuinka paljon tutkimuksia yhteensä löytyi, ilman minkäänlaista karsintaa. Tämän jälkeen sarakkeisiin neljä ja viisi on kuvattuna se miten olen suorittanut karsintaa artikkelin otsikon, kielen ja valmistumisvuoden sekä tiivistelmän perusteella. Viimeisessä kuudennessa sarakkeessa on lopullinen tulos siitä kuinka monta tutkimusartikkelia kyseisen tietokantahaun perusteella on opinnäytetyöni aineistoon valittu.

Karsintojen jälkeen opinnäytetyöni aineistoksi muodostui 16 artikkelia. Näistä artikkeleista 12 on suomenkielisiä ja 4 englanninkielisiä. Lopullisen aineiston artikkeleista 12 on suomalaisista tutkimuksista, 2 eurooppalaisia tutkimusartikkeleita ja

lopun 2 muualta maailmasta. Osa suomalaisista tutkimuksista on yhteiskansallisia eli tehty yhteistyössä jonkin muun maan tutkijoiden kanssa.

Tietokant a	Hakusana	Tutkimuksia yht.	Otsikon, julkaisutyypin ja asiasanojen perusteella valitut	Tiivistelmän perusteella valitut	Analyysiin valitut
Medic	Monikult... Hoitot...	38	17	17	9
Medic	maahanmuuta... Hoitot...	13	1 uusi tutkimus	1	1
Medic	Kulttuur... Hoitot...	83	3 uutta valittua	3	2
Medic Medline CINAHL	cultural... Nursing	672	49 uutta tutkimusta	20 uutta tutkimusta	4 uutta tutkimusta
Medic Medline CINAHL	Transcultural Nursing	497	ei uusia valittuja		
Medic Medline CINAHL	cross-cultural Nursing	126	ei uusia valittuja		
Medic Medline CINAHL	multicultural... nursing	0			
Medic Medline CINAHL	intercultural... nursing	0			
Arto	monikult... Hoitot...	5	1	0	
Manuaali haku	Hoitotiede-lehti vuodet 2000– 2009		Ei uusia valittuja		
Manuaali haku	Tutkiva hoitotyö -lehti vuodet 2000–2009		Ei uusia valittuja		

Taulukko 1. Tehdyt tietokantahaut opinnäytetyön aineistoa haettaessa

6 OPINNÄYTETYÖN ANALYYSIN KUVAUS

Sisällönanalyysi on menettelytapa, jonka avulla voidaan analysoida aineistoa systemaattisesti ja objektiivisesti. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi on luonteva analyysimenetelmä systemoituun kirjallisuuskatsaukseen, sillä aineistot voivat olla suuria. Taulukoimalla aineiston saadaan luotua ja järjesteltyä aineisto, niin että tulosten kirjoittaminen on helppoa ja lukijakin voi ymmärtää miten tuloksiin on päädytty. (Tuomi - Sarajärvi 2002.) Opinnäytetyössäni käytän aineiston analysointiin sovellettua aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Opinnäytetyöni liitteenä 1 oleva taulukko opinnäytetyöni aineistosta on analyysin pohjana. Taulukoimalla aineiston pyrin vastaamaan tutkimuskysymyksiin. Taulukko on laadittu niin että siitä lukijankin olisi mahdollisimman helppo havaita miten olen opinnäytetyöni tuloksiin päätenyt. Taulukon pystysarakkeisiin olen laittanut opinnäytetyöni tulosten kannalta oleelliset kohdat; tutkimusartikkelin nimen, tutkijoiden nimet, tutkimuksen tarkoituksen, tutkimuksen kohderyhmän, aineistonkeruumenetelmän, analyysimenetelmän ja luotettavuuden. Olen pyrkinyt poimimaan tutkimuksista taulukkoon tietoa mahdollisimman laajasti oman kategoriansa alle, jotta opinnäytetyöni tulosten tukena olisi mahdollisimman hyvin tietoa alkuperäistutkimuksista. Taulukoituani aineiston, olen kirjoittanut tulokset kategorioittain vastaten tutkimuskysymyksiin mahdollisimman täsmällisesti.

7 TULOKSET

7.1 Monikulttuurisen hoitotyön tutkimuksessa käytetyt tiedonkeruumenetelmät

Monikulttuurisuutta tutkivat hoitotieteelliset tutkimukset ovat keskittyneen pääsääntöisesti hoitajien kokemuksiin ja asenteisiin sekä hoitotyön opiskelijoiden kulttuurisen kompetenssin kehittämiseen. Lisäksi monikulttuurista hoitotyötä on tutkittu vain hyvin harvoilla menetelmillä. Useimman tutkimukset ovat laadullisia tutkimuksia. Haastattelu on ollut yleisin tiedonhankintamenetelmä. Sitä on toteutettu koko sen laajassa kirjossa. Yleisimmin käytetyt muoto on teemahaastattelu. Teemahaastattelujen teemat ovat olleen huolella ennalta suunniteltuja ja tutkimusaiheeseen hyvin liittyviä.

Kirjalliseen materiaaliin perehtyminen on ollut käytössä muutamissa tutkimuksissa. Aineisto, johon perehdyttiin tutkimuksissa, on hyvin erityyppistä kuin haastatteluiden

aineisto. Yhdessä tutkimuksessa kirjalliseen materiaaliin perehtymisen aineisto on ollut tutkijan kenttäpäiväkirja, muissa tutkimuksissa aineistona ovat olleet opiskelijoiden tuottamat työt. Tätä tiedonhankintamenetelmää ei ole tarkemmin kuvattu tutkimusartikkeleissa. Menetelmä on ollut useimmiten vain osittainen, sillä näissä tutkimuksissa on käytetty rinnalla opiskelijoiden haastattelua ja kahdessa tutkimuksessa myös havainnointia.

Havainnointi tutkimuksissa on ollut osallistuvaa, eli tutkija on itse ottanut osaa toimintaan aktiivisena jäsenenä. Havainnointijaksot ovat olleet useita kuukausia pitkiä, jolloin tutkijalla on ollut hyvin aikaa perehtyä havainnoitaviinsa ja ansaita näiden luottamus. Tällöin tutkijalla voi olla vaikutusta tutkimustuloksiin. Toisessa tutkimuksessa on havainnointiin yhdistetty vielä kenttäpäiväkirjan pito. Tarkemmin näiden havainnointijaksojen kulkua ei tutkimusartikkeleissa kuvata.

Lomakekysely on ollut vähänkäytetty menetelmä. Menetelmällä saataisiin kuitenkin laajempia otoksia kuin haastattelemalla tai kirjalliseen materiaaliin perehtymällä. Vain kahdessa tutkimuksessa pääsääntöinen tiedonkeruumenetelmä on ollut määrällinen. Näissäkin lomakekyselyissä on ollut myös avoimia kysymyksiä, jolloin tutkimus ei ole ollut puhtaasti määrällinen.

7.2 Monikulttuurisen hoitotyön tutkimuksessa käytetyt analyysimenetelmät

Analyysimenetelmä on osaltaan tärkeä tekijä tutkimuksen oikeellisuuden ja luotettavuuden osalta. Lukijalle onkin tärkeä että artikkelia lukiessaan saa tietää myös millä menetelmällä tutkimusaineisto on analysoitu. Kaikissa aineistoni artikkeleissa ei kuitenkaan mainita analyysimenetelmää. Näiden artikkelien kohdalla olen jättänyt analyysimenetelmän huomioimatta, mutta olen kuitenkin ottanut artikkelit opinnäytetyöni aineistoon tiedonkeruumenetelmän osalta. Analyysimenetelmäaineisto onkin aineistonkeruumenetelmä-aineistoa niukemmat ja opinnäytetyöni oikeellisuus tältä osin pienemmän aineiston varassa.

Useimmat artikkelien pohjalla olleista tutkimuksista on tehty laadullisella menetelmällä. Sisällönanalyysi on näistä yleisimmin käytetty menetelmä. Sisällönanalyysimenetelmistä on hyödynnetty sekä induktiivista että deduktiivista lähestymistapaa. Molemmat lähestymistavat ovat hyväksi havaittuja riippuen

tutkimusaineistosta ja tutkimuksen tarkoituksesta. Myös muita sisällönanalyysin sovelluksia on käytetty aineistojen analysoinnissa. Muista laadullisista menetelmistä on käytössä ollut grounded theory –metodi ja etnografinen analyysi.

Määrällisiä analyysimenetelmiä on huomattavasti vähemmän käytössä. Muuttujien prosenttijakaumia ja ristiintaulukointia on käytetty yhdessä tutkimuksessa. Muissa tutkimuksissa ei tarkemmin määritellä, mitä tilastollista menetelmää tutkimuksessa on käytetty. Etenkin määrällisesti suurta aineistoa analysoitaessa tilastollisen analyysimenetelmä on todettu käytännölliseksi. Sitä on käytetty aineistossani olevista tutkimuksista muutamissa laadullisen sisällönanalyysin jälkeen tarkentamaan tutkimustuloksia.

7.3 Kuvauksia tutkimusten luotettavuudesta

Kaikissa tutkimusartikkeleissa ei mainita selvästi, ovatko tutkijat mieltäneet tutkimuksen luotettavaksi, ja mitkä heidän mielestään ovat tutkimuksen luotettavuutta heikentäviä osa-alueita. Näitä artikkeleita lukiessa lukija joutuu itse pohtimaan tutkimuksen luotettavuutta. Halutessaan varmistaa tutkijoiden mielipiteen joutuu artikkelin lukija hakemaan käsiinsä alkuperäistutkimuksen. Opinnäytetyötä tehdessäni en hakenut alkuperäistutkimuksia ja näin ollen osan tutkimuksista luotettavuutta en voi täysin arvioida. Alkuperäistutkimusten luotettavuuden osalta opinnäytetyöni on vajavainen. Lähtökohtaisesti ajatellen tutkimusta voidaan pitää luotettavan tietyn rajauksin, jos siitä kirjoitettu tutkimusartikkeli on saanut julkaisuluvan.

Haastattelut ovat todettu tehokkaiksi ja luotettaviksi menetelmiksi tutkia. Haastatteluissa on mahdollisuus tarkentaa haastateltavalle kysymyksiä ja selittää toisin sanoin mistä on kysymys, vaikka haastateltava ja haastattelija eivät välttämättä puhuisikaan samaa kieltä äidinkielenään. Yhdessä tutkimuksessa on haastatteluissa käytetty kielenongelmien vuoksi tulkkia. Tulkin käyttöön on kuitenkin liittynyt ongelmia, sillä kaikki haastateltavat eivät ole hyväksyneet ensin valittuja tulkkeja, vaan tulkit on jouduttu vaihtamaan kesken tutkimuksen. Haastatteluissa on myös ollut ongelmia. Joissain tutkimuksissa otos on jäänyt hyvin pieneksi, ajanpuutteen ja haastateltavien puutteen vuoksi. Useat tutkijat ja tutkijaryhmät toteavatkin, että vaikka tutkimus on luotettava, siinä on vielä kehitettävää. Myös pieni tutkimusaineisto vai

kuitenkin saturoitua, kuten Lindbergin, Mettiäisen ja Laijärven tutkimuksessa Kuvauksia sairaanhoitajaopiskelijoiden valmiuksista kulttuurien väliseen hoitotyöhön.

Havainnoinnin ollessa aineiston keruumenetelmänä, ovat tutkijat joutuneet pohtimaan erityisen tarkkaan omaa vaikutustaan tutkimustuloksiin. Kummassakin tutkimuksessa tutkijat myöntävät että heidän osallistumisensa on voinut vaikuttaa tuloksiin, mutta tutkimuksen tulokset ovat kuitenkin pyritty varmistamaan useilla erilaisilla menetelmillä. Havainnointien luotettavuutta heikentävänä tekijänä tutkijat mainitsevat myös kulttuurien erilaisuuden. Havainnoijan ja havainnoitavien kulttuurierot ovat voineet vaikuttaa tutkimuksen tuloksiin. Havainnointijaksojen pituuden vuoksi tutkijat kuitenkin uskovat että kulttuurieroilla ei ole merkitystä tutkimuksen tuloksiin.

Tutkimuksissa joissa on käytetty kirjalliseen materiaaliin perehtymistä aineiston keruumenetelmänä, on opiskelijoiden ohjaus muodostunut suurimmaksi luotettavuusongelmaksi. Tutkijoiden mielestä huolellisemmalla tai muuten erilaisella ohjauksella opiskelijat olisivat voineet tuottaa erilaista materiaalia, jolloin tutkimuksen tulokset olisivat voineet muodostua erilaisiksi. Kirjallisen materiaalinkin kohdalla tutkijat ovat joutuneet käyttämään osan aineiston kohdalla vierasta kieltä ja tekemään käännöstyötä. Tämä on osaltaan myös voinut heikentää tutkimusten luotettavuutta.

Analyysimenetelmien luotettavuuteen tutkijat ottavat kantaa vain harvoissa artikkeleissa. Tutkijat ovat pohtineet onko analyysivaiheessa suoritettu aineiston käännöstyö heikentänyt tutkimuksen ja analyysin luotettavuutta. Artikkeleista ei kuitenkaan selviä tarkkaan mihin tulokseen tutkijat pohdinnoissaan päätyvät. Analyysivaiheessa analysoitavan aineiston lajittelu on myös aiheuttanut haasteita. Eri tavalla lajiteltu aineisto voi antaa erilaisia tutkimustuloksia. Koskinen, Jokinen ja Mikkonen ovat omassa tutkimuksessaan pyrkineet varmistamaan analyysin luotettavuuden sillä että kaksi tutkijaa analysoi aineiston omalla tahollaan, jonka jälkeen tutkimus kootaan yhteen ja analyysien tuloksia vertaillaan. Hekään eivät kuitenkaan selvästi artikkelissa sano onko tutkimuksen analyysi heidän mielestään luotettava.

7.4 Opinnäytetyön luotettavuus

Luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa moni tekijä, kuten tutkija, aineiston laatu ja analyysi sekä tulosten esittäminen.

Olen pyrkinyt varmistamaan opinnäytetyöni luotettavuuden monin eri tavoin. Opinnäytetyöhöni olen käyttänyt reilusti aikaa ja pyrkinyt näin varmistamaan sen että kiire ei vaikuta työni tulokseen. Näin olen myös saanut pohtia prosessin edetessä omaa työtäni ja näin ollen minimoimaan oman vaikutukseni opinnäytetyöni tuloksiin.

Muutamien artikkelien kieli on ollut englantia, joka vieraana kielenä saattaa heikentää opinnäytetyöni luotettavuutta. Työskennellessäni olen koettanut kääntää artikkelit muuttamatta niiden sisältöä. Olen myös keskustellut hankalista artikkeleista ja niiden käännöksistä toisten henkilöiden kanssa, jotka puhuvat sekä äidinkielenään sekä suomea että englantia tai joutuvat muuten käyttämään elämässään runsaasti molempia kieliä. Käännöstyö on kuitenkin vienyt reilusti aikaa opinnäytetyöprosessissani ja ehkä verottanut panostani muilla osa-alueilla.

Opinnäytetyöni luotettavuutta heikentää se että vaikka tietokannoista löytyy runsaasti artikkeleita, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin tiivistelmän perusteella, mutta kaikkia näistä artikkeleista ei ole ollut saatavilla kokonaisuudessaan. Näin ollen en voinut huomioida kyseisiä artikkeleita opinnäytetyössäni. Tiivistelmien perusteella nämäkin artikkelit jatkavat kuitenkin opinnäytetyössäni olevien artikkelien tavoin samoilla tutkimuslinjoilla.

Luotettavuuteen opinnäytetyössäni vaikuttaa myös se että aineistona olevat tutkimukset eivät kaikki ole tieteellisistä julkaisuista: Näissä muista ammatillisista julkaisuista otetut artikkelit ovat kirjoitettu erilaista lukijakuntaa varten, joten niissä ei ole tarkkaan mainittuna tutkimusmenetelmiä, etenkin analyysimenetelmää. Joistain tutkimuksista tämä puuttuu kokonaan.

7.5 Opinnäytetyön eettisyys

Tehdessäni yksin opinnäytetyötäni, en ole voinut vertailla mielipiteitäni muiden kanssa. Olen kuitenkin saanut hyvinä kommentteja ja ohjausta sekä opinnäytetyön ohjaajilta että muilta opiskelijoilta opinnäytetyön ohjauksen ohjauksella ja seminaareissa. Olen työtä tehdessäni pyrkinyt olemaan mahdollisimman objektiivinen, jotta omat mielipiteeni ja odotukseni eivät vaikuttaisi kirjallisuuskatsauksen tuloksiin.

Opinnäytetyöni on kirjallisuuskatsaus, joten en tarvinnut erityisiä tutkimuslupia. Olen kuitenkin allekirjoittanut Metropolia ammattikorkeakoulun kanssa opinnäytetyösopimuksen.

8 POHDINTA

Monikulttuurisuus hoitotyössä on erittäin tärkeää huomioida etenkin nyt kun Suomi on entistä tiiviimmin liittymässä Eurooppaan ja avaamassa rajojaan henkilöliikenteelle. Tutkimuksia monikulttuurisesta hoitotyöstä on tehty paljon ympäri maailmaa. Tutkimukset keskittyvät kuitenkin pääsääntöisesti hoitajien kokemuksiin ja opiskelijoiden valmiuksiin toteuttaa monikulttuurista hoitotyötä. Itse asiakkaiden eli maahanmuuttajataustaiset henkilöiden mielipiteen huomioiminen on kuitenkin jäänyt vähälle.

Suomalaisia tutkimuksia monikulttuurisuudesta hoitotyössä löytyy jonkin verran. Nämä tutkimukset ovat hyvin hoitaja- ja opiskelijakeskeisiä. Monikulttuurisuutta hoitotyössä tutkivat suomalaiset tutkimukset ovat valitettavasti hyvin kaukana käytännön hoitotyöstä, jolloin niiden soveltaminen on hyvin hankalaa. Tämä ongelma on yleinen kaikelle suomalaiselle hoitotieteelliselle tutkimukselle ja johtuu siitä että hoitotiede on suomessa vielä nuori ja kehittyvä tieteenala. Tutkimuksia suunniteltaessa olisikin hyvä koettaa pyrkiä läheisempään kanssakäymiseen käytännön hoitotyöntekijöiden ja maahanmuuttajaryhmien kanssa. Tällä tavoin saataisiin tarkemmin tietoa siitä millaista tutkittua tietoa hoitotyöntekijät tarvitsevat ja voitaisiin suunnata tutkimuksia paremmin heille, jotta tutkimuksista olisi paremmin hyötyä käytännössä. Lisäksi suomalaisissa tutkimuksissa jotka vastaavat parhaiten kysymykseen miten suomalaisessa yhteiskunnassa monikulttuurinen hoitotyö on huomioitu tai toimii, laadullisilla menetelmillä kerätty aineisto on usein hyvin suppea. Näistä tutkimuksista saa hyvin pohjan siihen miten monikulttuurisen hoitotyön tutkimista pitäisi kehittää. Lisäksi näitä tutkimuksia voisi jatkaa ja laajentaa, jolloin tutkimusten aineistosta tulisi entistä luotettavampi.

Itse kaipaisin tietoa siitä mitä mieltä maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat hoitotyöntekijöiden kulttuurisesta osaamisesta ja miten heidän mielestään monikulttuurista hoitotyötä tulisi kehittää. Mielestäni myös laajemmat määrälliset

tutkimukset laadullisten tutkimusten rinnalla olisivat hyödyllisiä ja kokeiltavia, sillä näillä saadaan erilaista tietoa myös hoitotyöntekijöiltä monikulttuuriseen hoitotyöhön liittyen. Näitä määrällisiä tutkimuksia voitaisiin tehdä joidenkin tämänkin työn aineistona olevien tutkimusten jatkona, sillä näillä tutkimuksilla on saatu hyvä pohja laajentaa ja kehittää monikulttuurista hoitotyötä.

LÄHTEET

- Aaltola, Juhani - Valli, Raine (toim.) 2007: Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. metodin valinta ja aineiston keruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: PS-kustannus.
- Daly, John - Jackson, Debra 2003: Transcultural Health care: Issues and challenges for nursing. *Contemporary Nurse* 15(3):13–14.
- Eriksson, Katie - Isola, Arja - Kyngäs, Helvi - Leino-Kilpi, Helena - Lindström, Unni Å. - Paavilainen, Eija - Pietilä, Anna-Maija - Salanterä, Sanna - Vehviläinen-Julkunen, Katri - Åstedt-Kurki, Päivi 2008: *Hoitotiede*. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Heikkilä, Tarja 2008: *Tilastollinen tutkimus*. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, Sirkka - Remes, Pirkko - Sajavaara, Paula 2007: *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Ikonen, Eija-Riitta 2007: Hoitotyöntekijän kulttuurinen kompetenssi. Käsiteanalyttinen tutkimus hybridisellä mallilla. *Hoitotiede* 19(3):140–151.
- Johansson, Kirsi - Axelin, Anna - Stolt, Minna - Ääri, Riitta-Liisa 2007: *Systemaattinen kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen*. Tutun Yliopisto.
- Ketola, Outi 1995: *Peiton alta hoitaminen kulttuurisena ilmiönä*. Helsinki: Painatuskeskus.
- Kyllönen-Saarnio, Eija - Nurmi Reet 2005: *Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön*. Verkkodokumentti. <<http://www.stm.fi/Resource.phx/publishing/store/2005/08/aa1124431858175/passthru.pdf>>. Luettu 15.1.2008.
- Liinamo, Arja 2008: *LOG-Sote -projektin esittely*. Diaesitys. Metropolia ammattikorkeakoulu. Helsinki.

- Maahanmuuttovirasto 2009. Verkkodokumentti.
<<http://www.maahanmuuttovirasto.fi/netcomm/default.asp>>. Luettu
15.1.09.
- Metsämuuronen, Jari 2008: Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4.
Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.
- Niemi, Antti - Paasivaara, Leena 2008: Kohdennettu etnografinen lähestymistapa (FES)
hoitotyön kulttuurin tutkimuksessa -huomioita metodista. Hoitotiede
20(6):325–335.
- Räty, Minttu 2002: Maahanmuuttaja asiakkaana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- Salanterä, Sanna - Hupli, Maija 2003: Tutkitun tiedon hankinta ja arviointi. Teoksessa
kirjallisuuskatsaus ja sen tekeminen. Turun Yliopisto.
- Salmenkangas, Mai 2006: Ahaa! Avaimia monikulttuurisen kohtaamiseen.
Verkkodokumentti. <<http://www.aha-avaimia.fi/index.html>>. Luettu
20.1.09
- Tiainen, Pekka 2009: Kestävän talouskasvun tekijät sekä työvoiman ja osaamisen
lähivuosien ja pitkän ajan ennakointi. Verkkodokumentti.
<<http://www.tem.fi/files/22204/tiainen.pdf>>. Luettu 25.3.2009.
- Tilastokeskus 2009. Verkkodokumentti. <<http://www.tilastokeskus.fi/index.html>>.
Luettu 15.1.09.
- Tuomi, Jouni - Sarajärvi, Anneli 2002: Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.
Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi

Tulososion lähteet:

- Gustafson, Diana L. 2004: Transcultural Nursing Theory From a Critical Cultural Perspective 28(1):2–16.
- Hartikainen, Jutta - Kankkunen, Päivi 2009: Maahanmuuttaja tarvitsee perehdytystä. Sairaanhoitaja 82(4) 26–28.
- Huang, Ya-Ling - Yates, Patty - Prior, Deborah 2008: Accommodating the Diverse Cultural Needs of Cancer Patients and Their Families in Palliative Care. Cancer nursing 32(1).
- Huittinen, Liisa - Koskinen, Liisa 2001: Yhteisöanalyysi kulttuurisen oppimisen välineenä. Sairaanhoitaja 74(3) 20–22.
- Jantunen, Maria - Lahti, Maria - Partti, Annika - Tynkkynen, Taru - Anttonen, Taina 2008: Perheiden yksilöllisyys terveydenhuollon haasteena. Sairaanhoitaja 81(8): 25–27.
- Jenko, Mimi - Moffitt, Susan Raye 2006: Transcultural Nursing Principles: An Application to Hospice Care. 8(3):172-180.
- Juntunen, Anitta 2002: Baridi - tansanialaisen Ilembulan kylän benojen kulttuurinen oireyhtymä. Hoitotiede 15(5): 223–232.
- Karvinen, Ikali - Kankkunen, Päivi - Nikkonen, Merja: Haasteena hengellisyys. Sairaanhoitaja 80(12): 28-30.
- Kippola, J. - Kurvinen, U. - Lausmaa, M. - Mettovaara, U. - Ohinmaa, J. - Pelimanni, T. - Rekula, A. - Saari, R. - Tapio, V. - Tirola, S. 2001: Suomalaiset hoitajat maailmalla. Terveystieteiden tutkimus 34(1): 16-18.

- Koskinen, Liisa - Jokinen, Pirkko - Mikkonen, Irma 2006: Merkityksellisten tapahtumien tekniikka reflektiotaitojen oppimisen menetelmänä hoitotyön koulutuksessa. *Hoitotiede* 19(2):90-101.
- Koskinen, Liisa - Jokinen, Pirkko 2005: Monikulttuuristuvat terveysalan työyhteisöt hoitotyön koulutuksen haasteena. *Sairaanhoitaja* 78(4):24-27.
- Koskinen, Liisa 2004: Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen hoitotyön vaihto-opiskeluohjelmassa. *Hoitotiede* 17(1):2-13
- Lindberg, Tuija - Mettiäinen, Sari - Laijärvi, Heli 2002: Kuvauksia sairaanhoitajaopiskelijoiden valmiuksista kulttuurien väliseen hoitotyöhön. *Sairaanhoitaja* 75(12):33-36.
- Sainoja-Rodriguez, Kirsti 2007: Maahanmuuttajien ja hoitohenkilökunnan kohtaaminen mielenterveyspalveluissa - transnationaalinen taitoko? *Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti* 44: 216–227.
- Torsvik, Malvin - Hedlund, Marianne 2008: Cultural encounters in reflective dialogue about nursing care: a qualitative study. *Journal of Advanced Nursing*. 63(4):389-396.
- Wellman, Eija 2009: Kulttuurinen pätevyys on erikoisosaamista. *Sairaanhoitaja* 82(4): 20-23.

Artikkelin nimi	Tekijät	Tarkoitus	Kohderyhmä	Aineistonkeruumenetelmä	Analyysimenetelmä	Luotettavuus
Accommodating the Diverse Cultural Needs of Cancer Patients and Their Families in Palliative Care	Huang, Ya-Ling Yates, Patsy Prior, Deborah	Tutkia hoitajien käyttämiä sosiaalisia rakenteita kulttuuristen ongelmien ratkaisussa palliativisessa hoidossa	7 australialaista	Puolistrukturoitu haastattelu	Laadullinen Grounded theory -metodi	Aineisto ei täysin saturoitunut, aikaa liian vähän
Cultural encounters in reflective dialogue about nursing care: a qualitative study	Torsvik, Malvin Hedlund, Marianne	Tutkia kuinka tansanialaisten ja norjalaisten opiskelijoiden kohtaaminen kehittää Kulttuurista osaamista hoitotyön harjoittelun aikana	Tansanialaiset ja norjalaiset hoitotyön opiskelijat	ryhmähaastattelut, osallistuva havainnointi	ei mainita artikkelissa	Luotettavaksi todettu
Transcultural Nursing Principles: An Application to Hospice Care	Jenko, Mimi Moffitt, Susan Raye	kuvata kuolevan potilaan hoitoprosessille olennaisia piirteitä	kuolevan potilaan hoitajat ja omaiset	teemahaastattelut	ei mainintaa	ei mainintaa

Transcultural Nursing Theory From a Critical Cultural Perspective	Gustafsson, Diana	tarkastella monikulttuurisen hoitotyön teoriaa, sen päämääriä ja toimivuutta	hoitotyön teoria	kirjalliseen materiaaliin perehtyminen	ei mainintaa	vain yksi tutkija, ei vertailukohtia
Haasteena hengellisyys	Karvinen, Ikali Kankkunen, Päivi Nikkonen, Merja	kuvata hengellisen hoitotyön ilmenemistä monikulttuuristen potilaiden hoitotyössä sairaanhoitajien kuvaamana	9 sairaanhoitajaa, jotka työskentelivät kliinisen hoitotyön eri sektoreilla sekä hoitotyön koulutuksen ja johtamisen osa-alueilla	Teemahaastattelut	induktiivinen aineiston analyysimenetelmä, jossa auki kirjoitetuista haastatteluista etsittiin merkityksellisiä lausumia, jotka pelkistettiin ja joista muodostettiin ala-, ylä- ja yhdistäviä yläkategorioita.	Yhdistävät yläkategoriat vastasivat tutkimuskysymyksiin
Yhteisöanalyysi kulttuurisen oppimisen välineenä	Huittinen, Liisa Koskinen, Liisa	edistää kulttuurista oppimista hoitotyön koulutuksessa yhteisökeskeisen hoitotyön keinoin	61 sairaanhoitajaa ja terveydenhoitajaa piskelijaa Euroopasta ja Yhdysvalloista	Kirjalliseen materiaaliin perehtyminen: opiskelijoiden laatimat yhteisöanalyysit, opiskelijoiden arviot	ei mainintaa	Kielikysymys ongelmana, vaihdot lyhyitä

Monikulttuuristuvat terveysalan työyhteisöt hoitotyön koulutuksen haasteena	Koskinen, Liisa Jokinen, Pirkko	kehittää kulttuurisen kompetenssin opetusta eurooppalais-amerikkalaisen yhteistyönä hoitotyön koulutuksessa sekä lisätä opintojen vertailtavuutta projektiin osallistuvissa kouluissa	48 hoitotyön opiskelijaa, joista 8 suomalaisen opiskelijaa ja 8 amerikkalaisen opiskelijan omaa kulttuurisen kehityksen analysointia seurattiin	Kirjallisen aineiston tarkastelu, keskustelut opiskelijoiden kanssa	Sovellettu deduktiivista sisällönanalyysiiä	
Perheiden yksilöllisyys terveydenhuollon haasteena	Jantunen, Maria Lahti, Maria Partti, Annika Tynkkynen, Taru Anttonen, Taina	Selvittää ja kuvata perheen ja hoitotyön välistä suhdetta kulttuurinen mukanaan tuomien erityispiirteiden näkökulmasta	34 korkeakoulutasosta hoitotyön opiskelijaa seitsemästä eri maasta	Englanninkielinen lomakekysely, jossa seitsemän avointa kysymystä ja 22 väittämää. Teemoina perheen rakenne, kulttuuriset arvot, kulttuurinen hoitaminen ja uskonnon vaikutus hoitamiseen ja perheen perustamiseen	Laadullinen aineisto sisällönanalyysillä, määrällinen aineisto tilastollisesti kuvailemalla	Kyselylomakkeeseen vastaajat eivät ole saaneet kaikki vastata omalla äidinkielellä, joten vastaukset eivät välttämättä ole täydellisiä. Analyysivaiheessa on jouduttu tekemään käännöstyötä, joka heikentänyt tutkimuksen luotettavuutta

Maahanmuuttaja tarvitsee perehdytystä	Hartikainen, Jutta Kankkunen, Päivi	selvittää millaista perehdytystä maahanmuuttajataustaiset hoitajat ovat saaneet ja mitä he toivovat perehdytykseltä	12 maahanmuuttajataustaista hoitohenkilökunnan jäsentä	haastattelut	sisällönanalyysi	ei mainintaa
Suomalaiset hoitajat maailmalla	Kippola, J. Kurvinen, U. Lausmaa, M. Mettovaara, U. Ohinmaa, J. Pelimanni, T. Rekula, A. Saari, R. Tapio, V. Tirola, S.		Otantana 160 Lontoo alueella ja 100 Norjassa työskentelevää sairaanhoitajaa, terveydenhoitajaa ja kättilöä, lomakkeen palautti 163 henkilöä	Lomakekysely, jossa 117 strukturoitua kysymystä ja yksi avoin kysymys. Osa-alueina mm: elinympäristö, sopeutuminen, työolot, perehtyminen	Strukturoidut kysymykset: muuttajien prosenttijakauma ja ristiintaulukointi, SPSS -tilasto-ohjelma. Avoin kysymys: deduktiivinen sisällönanalyysi	ei mainintaa
Baridi – tansanialaisen Ilembulan kylän benojen oireyhtymä	Juntunen, Anitta	kuvata baridia, tansanialaisen Ilembulan kylän benojen kulttuurista oireyhtymää	49 eri-ikäistä ja erilaisessa asemassa olevaa kyläläistä	haastattelut tulkin välityksellä, havainnointi, henkilökohtainen kenttäpäiväkirja	induktiivinen sisällönanalyysi	uskottavuus vahvistettu tapaamalla tiedonantajia useita kertoja, tulkkina toiminut syntyperäinen bena, joka kääntänyt puheet englanniksi

Kulttuurinen pätevyys on erikoisosaamista	Wellman, Eija	selvittää miten sairaanhoitajat kokivat kulttuurisen pätevyytensä kehittyneen monikulttuurisessa työyhteisössä työskennellessään ja verrata sitä Papadopouloksen kulttuurisen pätevyyden malliin	6 suomalaista sairaanhoitajaa, jotka ovat työskennelleet Suur-Lontoon alueella 7-10 vuotta	haastattelut	sisällönanalyysi ja vertailu	haastateltavia vähän, mutta aineisto suuri
Maahanmuuttajien ja hoitohenkilökunnan kohtaaminen mielenterveyspalveluissa - transnationaalinen taitoko?	Sainoja-Rodriguez, Kirsti	Kuvataan mielenterveyspalvelujen kohtaamisissa tarvittavaa osaamista transnationaalisen osaamisen viitekehyksen avulla ja arvioidaan viitekehyksen käytettävyyttä osaamisen arviointiin	20 maahanmuuttajaa ja 20 heitä hoitanutta psykiatrisen erikoissairaanhoidon hoitohenkilöstön jäsentä	strukturoitu haastattelu rakenteellisesti samanlainen maahanmuuttajille ja hoitohenkilökunnalle	keskiarvojakaumat kullekin osa-alueelle	tulkkia jouduttiin käyttämään, kieliongelmia

Kulttuurisen kompetenssin kehittyminen hoitotyön vaihto-opiskeluohjelmassa	Koskinen, Liisa	kuvata opiskelijoiden kulttuurisen kompetenssin kehittymistä suomalais-britannialaisessa hoitotyön vaihto-opiskeluohjelmassa	12 suomalaista ja 15 britannialaista hoitotyön opiskelijaa, 7 suomalaista tutor-opettajaa, 23 suomalaista harjoittelun ohjaajaa	vaihe 1 opiskelijat: ryhmähaastattelut ja oppimistehtävät vaihe 2: 5 kuukautta kestänyt osallistuva havainnointijakso vaihe 3 ohjaajat ja opettajat: ryhmähaastattelut	etnografinen analyysi	tutkijalla keskeinen asema prosessissa, kulttuurit erilaisia, kielivaikkeudet
Kuvauksia sairaanhoitajaopiskelijoiden valmiuksista kulttuurien väliseen hoitotyöhön	Lindberg, Tuija Mettiäinen, Sari Laijärvi, Heli	kuvata sairaanhoitajaopiskelijoiden valmiuksia monikulttuurisen hoitotyöhön transkulttuuristen taitojen kehittämismallin pohjautuen	6 sairaanhoidon ja hoitotieteen opiskelijaa Suomesta ja Kreikasta	Teemahaastattelut, jotka annettiin suullisesti ja kirjallisesti, suomalaisille suomeksi ja kreikkalaisille englanniksi. Teemoina vierasmaalaisten potilaiden kohtaaminen, hoitajan tarvitsemat valmiudet, koulutuksen riittävyys	Deduktiivinen sisällönanalyysi, analyysiyksikkönä lausuma. Samaa tarkoittavat lausumat ryhmiteltiin transkulttuuristen taitojen kehittämismallin mukaisti	Aineisto rikas, vaikka otos pieni. Opiskelijat tavallista kiinnostuneempia kulttuurien välisestä hoitotyöstä. Opiskelijat sovelsivat kurssilla opittua haastatteluissa. Oikean luokan valinta analysoitavalle aineistolle haastavaa.

Merkityksellisten tapahtumien tekniikka reflektiotaitojen oppimisen menetelmänä hoitotyön koulutuksessa	Koskinen, Liisa Jokinen, Pirkko Mikkonen, Irma	kuvata hoitotyön vaihto-opiskelijoiden kirjoittamia merkityksellisiä tapahtumia oppimisen näkökulmasta ja kehittää ohje merkityksellisten tapahtumien kirjoittamiseen hoitotyössä	suomalaiset ja yhdysvaltalaiset opiskelijat	kirjalliseen materiaaliin perehtyminen	kvalitatiivinen sisällönanalyysi	opiskelijoiden kirjoittamisen ohjaus voisi olla perusteellisempaa, osa suomalaisista opiskelijoista kirjoitti esseen englanniksi, kaksi tutkijaa analysoinut aineiston, tutkijat joutuneet lukemaan myös vierasta kieltä aineistona
---	---	---	---	--	----------------------------------	---